

Dr. Emre KÖROĞLU
Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

**Türk Borçlar Hukukunda
İRADE BOZUKLUĞU
HALLERİNDEN KORKUTMA**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	VII
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR.....	XI
İÇİNDEKİLER.....	XV
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ	1
1. Konunun Takdimi, Önemi ve Sınırlanırılması.....	1
1.1. Konunun Takdimi	1
1.2. Konunun Önemi.....	2
1.3. Konunun Sınırlanırılması	4

BİRİNCİ BÖLÜM KORKUTMANIN İRADE İLE BEYAN ARASINDAKİ UYGUNSUZLUK HALLERİ ARASINDAKİ YERİ, KORKUTMANIN TANIMI VE BELİRLİ HUKUK SİSTEMLERİNDE KORKUTMA

1. Korkutmanın İrade ile Beyan Arasındaki Uygunsuzluk Halleri Arasındaki Yeri.....	7
1.1. Genel Olarak	7
1.2. İrade Özerkliği ve İrade Beyanı	8

1.2.1. İrade Özerkliği.....	8
1.2.2. İrade Beyanı	11
1.3. İrade ve Beyan Arasındaki Uygunsuzluk Halleri.....	15
1.3.1. Genel Olarak	15
1.3.2. Uygunsuzluğun İstenerek Meydana Getirilmesi.....	16
1.3.2.1. Genel Olarak	16
1.3.2.2. Zihni Kayıt.....	17
1.3.2.3. Latife (Şaka) Beyanı.....	19
1.3.2.4. Muvazaa	21
1.3.3. Uygunsuzluğun İstenmeyerek Meydana Getirilmesi (İrade Bozuklukları)	27
1.3.3.1. Genel Olarak	27
1.3.3.2. Yanılma	29
1.3.3.3. Aldatma.....	37
1.3.3.4. Korkutma.....	42
2. Korkutma	42
2.1. Terim	42
2.2. Tanım.....	46
3. Belirli Hukuk Sistemlerinde Korkutma.....	52
3.1. Roma Hukukunda	52
3.2. İslâm Hukukunda.....	56
3.3. İsviçre Hukukunda	61
3.3.1. Genel Olarak	61
3.3.2. Mevcut Düzenleme	61
3.3.3. OR 2020 Tasarısı	65
3.4. Alman Hukukunda	69
3.5. Fransız Hukukunda	74

İKİNCİ BÖLÜM

KORKUTMANIN ŞARTLARI VE ÇEŞİTLERİ

1. Korkutmanın Şartları.....	79
1.1. Genel Olarak	79
1.2. Korkutma Teşkil Eden Bir Fiilin Bulunması	80
1.2.1. Genel Olarak	80
1.2.2. Korkutmaya Yönelik Fiil.....	82
1.2.3. Zarara Sebebiyet Verecek Fiil	85
1.3. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Korkutma Kastı İle Yapılmış Olması.....	87
1.4. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Korkutulanın Kendisinin veya Yakınlarından Birinin Kişilik Haklarına ya da Malvarlığına Yönelik Olarak Yapılmış Olması	90
1.4.1. Genel Olarak.....	90
1.4.2. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Korkutulanın Şahsına veya Yakınlarına Karşı Yapılmış Olması.....	90
1.4.2.1. Genel olarak.....	90
1.4.2.2. Korkutmanın Korkutulanın Şahsına Karşı Yapılmış Olması.....	91
1.4.2.3. Korkutmanın Korkutulanın Yakınlarına Karşı Yapılmış Olması.....	97
1.4.2.3.1. Genel Olarak.....	97
1.4.2.3.2. Gerçek Kişilerde Yakınlık	101
1.4.2.3.3. Tüzel Kişilerde Yakınlık.....	103
1.4.2.4. Korkutmanın Korkutulanın Şahsı veya Yakınları Dışındaki Kişilere Karşı Yapılmış Olması.....	104
1.4.2.4.1. Genel Olarak.....	104
1.4.2.4.2. Korkutanın Kendine Zarar Vereceği Korkutmasında Bulunması.....	104

1.4.2.4.3. Korkutanın Korkutulan Açılarından Yakın Kapsamına Girmeyen Üçüncü Kişilere Zarar Vereceği Korkutmasında Bulunması.....	106
1.4.2.5. Temsile İlişkin Özel Durum	109
1.4.2.5.1. Genel Olarak.....	109
1.4.2.5.2. Doğrudan Temsilde.....	109
1.4.2.5.3. Dolaylı Temsilde.....	113
1.4.2.5.4. Yetkisiz Temsilde.....	114
1.4.3. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Kişilik Haklarına veya Malvarlığına Yönelik Olarak Yapılmış Olması.....	115
1.4.3.1. Genel olarak.....	115
1.4.3.2. Korkutmanın Kişilik Haklarına Yönelik Olarak Yapılmış Olması.....	117
1.4.3.2.1. Genel Olarak.....	117
1.4.3.2.2. Hayat ve Vücut Bütünlüğü.....	119
1.4.3.2.3. Faaliyet Özgürlüğü	120
1.4.3.2.4. Şeref ve Haysiyet.....	121
1.4.3.2.5. Özel Hayatın Gizliliği ve Sırlar.....	123
1.4.3.3. Korkutmanın Malvarlığına Yönelik Olarak Yapılmış Olması.....	125
1.5. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Ağır ve Yakın Bir Zarar Tehlikesi Doğurmuş Olması	127
1.5.1. Genel Olarak	127
1.5.2. Fiilin Ağır Zarar Tehlikesi Doğurmuş Olması.....	128
1.5.3. Fiilin Yakın Zarar Tehlikesi Doğurmuş Olması	131
1.5.4. Ağır ve Yakın Bir Zarar Tehlikesi Doğurmamış Olmasına Rağmen Korkutulanın Sıbjektif Durumunun Kokutmanın Varlığının Kabulünü Gerektirmesi.....	132
1.6. Korkutmanın Hukuka Aykırı Olması.....	133
1.6.1. Genel Olarak	133

1.6.2. Bir Hakkı veya Kanundan Doğan Yetkiye Dayanmayan Korkutmanın Hukuka Aykırılığı (TBK m. 38/ f. 1)	135
1.6.3. Bir Hakkın veya Kanundan Doğan Yetkinin Kullanılacağı Korkutmasının Hukuka Aykırılığı (TBK m. 38/ f. 2)	137
1.6.3.1. Genel Olarak	137
1.6.3.2. Bir Hakkın veya Kanundan Doğan Yetkinin Kullanılacağı Korkutmasının Hukuka Aykırı Olması İçin Aranacak Şartlar	139
1.6.3.2.1. Genel Olarak.....	139
1.6.3.2.2. Korkutanın Bir Hakkını veya Kanundan Doğan Bir Yetkisini Kullanacağını Bildirmesi	140
1.6.3.2.2.1. Genel Olarak	140
1.6.3.2.2.2. Bir Hak veya Kanundan Doğan Yetkiye İlişkin Bazı Örnekler	141
1.6.3.2.2.2.1. Alacak Hakları	141
1.6.3.2.2.2.2. Aile ve Miras Hukukundan Doğan Haklar	142
1.6.3.2.2.2.3. Diğer Kişisel Haklar.....	142
1.6.3.2.2.2.4. Korkutulanın Kabulüne veya İznine İhtiyaç Duyulmayan İşlemler (Korkutanın Serbest Tasarrufunda Olan İşlemler)	142
1.6.3.2.2.2.5. Suç İhbarı veya Şikâyeti.....	143
1.6.3.2.3. Korkutanın Korkutulanın Zor Durumda Kalmış Olmasından Aşırı Bir Menfaat Sağlamış Olması.....	145
1.6.3.2.3.1. Genel Olarak	145
1.6.3.2.3.2. Korkutulanın Zor Durumda Kalması ..	147
1.6.3.2.3.3. Korkutanın Korkutulanın Zor Durumda Kalmasından Aşırı Bir Menfaat Elde Etmesi.....	148

1.7. Korkutma İle Sözleşmenin Kurulması Arasında İlliyet Bağının Bulunması	151
2. Korkutmanın Çeşitleri.....	156
2.1. Genel Olarak.....	156
2.2. Korkutma Teşkil Eden Fiili Gerçekleştiren Kişi Açısından.....	156
2.2.1. Genel Olarak	156
2.2.2. Sözleşmenin Diğer Tarafının Korkutması	157
2.2.2.1. Genel Olarak.....	157
2.2.2.2. Sözleşmenin Diğer Tarafının Bizzat Kendisinin Korkutması	158
2.2.2.3. Sözleşmenin Diğer Tarafının Temsilcisinin Korkutması	159
2.2.2.4. Sözleşmenin Diğer Tarafının Yardımcı Kişilerinin Korkutması.....	161
2.2.3. Üçüncü Kişinin Korkutması.....	162
2.3. Korkutmanın Korkutulanın İradesi Üzerindeki Etkisi Açısından.....	165
2.3.1. Genel Olarak	165
2.3.2. Aslı Korkutma	166
2.3.3. Fer'î Korkutma	167

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KORKUTMANIN SONUÇLARI, İSPATI
VE BENZER HUKUKİ KURUMLARDAN
FARKLARI

1. Korkutmanın Sonuçları	169
1.1. Genel Olarak	169
1.2. Korkutulanın Sözleşme İle Bağlı Olmaması.....	170
1.2.1. Genel Olarak	170

1.2.2. “Sözleşmeyle Bağlı Olmama” İfadesinin Yaptırıım Olarak Hangi Anlama Geldiğine ve Bunun Sözleşme Üzerindeki Etkisine İlişkin Teoriler ve Bu Teoriler Hakkındaki Kanaatimiz	172
1.2.2.1. Geçersizlik Teorisi (Ungültigkeitstheorie).....	172
1.2.2.2. Bölünmüş Geçersizlik Teorisi (Theorie der geteilten Ungültigkeit)	174
1.2.2.3. İptal Teorisi (Anfechtungstheorie)	175
1.2.2.4. Teoriler Hakkındaki Kanaatimiz	177
1.2.3. İptal Hakkı	181
1.2.3.1. Genel Olarak	181
1.2.3.2. İptal Hakkının Hukuki Niteliği.....	182
1.2.3.3. İptal Hakkının Kullanılması	187
1.2.3.3.1. Genel Olarak.....	187
1.2.3.3.2. İptal Hakkını Kullanacak Olan Kişi ile İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Muhatabı	188
1.2.3.3.2.1. Genel Olarak	188
1.2.3.3.2.2. İptal Hakkını Kullanacak Olan Kişi	189
1.2.3.3.2.3. İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Muhatabı	195
1.2.3.3.3. İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Yapılması	197
1.2.3.3.3.1. Genel Olarak	197
1.2.3.3.3.2. İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Davada Yapılması	202
1.2.3.3.4. İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Yapılabileceği Süre	205
1.2.3.3.4.1. Genel Olarak	205
1.2.3.3.4.2. Bir Yıllık Süre	206

1.2.3.3.4.3. İptal Hakkının Kullanıldığına Dair Beyanın Yapılmasında Azami Sürenin Bulunup Bulunmadığı Meselesi.....	210
1.2.3.4. İptal Hakkının Kullanılmasının Hüküm ve Sonuçları.....	213
1.2.3.4.1. Genel Olarak.....	213
1.2.3.4.2. Sözleşmenin Tasfiye Edilmesi	214
1.2.3.4.2.1. Genel Olarak	214
1.2.3.4.2.2. Aynı Etkili Tasfiye Teorisi.....	216
1.2.3.4.2.3. Yeni Tasfiye Teorisi.....	222
1.2.3.4.2.4. Teoriler Hakkındaki Kanaatimiz.....	224
1.2.3.4.3. Sözleşmenin İptalinde Özel Durumlar.....	226
1.2.3.4.3.1. Sözleşmenin Kısmı İptali	226
1.2.3.4.3.2. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşmelerde İptal	230
1.2.3.5. İptal Hakkının Sınırlandırılması.....	236
1.2.3.5.1. Genel Olarak.....	236
1.2.3.5.2. İptal Hakkının Dürüstlük Kuralına Aykırı Bir Şekilde İleri Sürülememesi (TBK m. 34/ f. 1)	238
1.2.3.5.3. Sözleşmenin Diğer Tarafının Sözleşmenin Korkutulanın Kasdettiği Anlamda Kurulmasına Razi Olduğunu Bildirmesi (TBK m. 34/ f. 2)	239
1.2.3.6. İptal Hakkının Ortadan Kalkması.....	242
1.2.3.6.1. Genel Olarak.....	242
1.2.3.6.2. Kanuni Onay.....	244
1.2.3.6.3. İradi Onay	247
1.2.3.6.4. Korkutulanın İptal Hakkından Önceden Feragat Edip Edemeyeceği Sorunu.....	249
1.3. Tazminat Hakkı.....	252
1.3.1. Genel Olarak	252

1.3.2. Korkutulanın Sahip Olduğu Tazminat Hakkı (TBK m. 39/ f. 2)	255
1.3.2.1. Genel Olarak	255
1.3.2.2. Sözleşmenin Diğer Tarafının Korkutmasında Korkutulanın Tazminat Hakkı	256
1.3.2.3. Üçüncü Kişinin Korkutmasında Korkutulanın Tazminat Hakkı.....	264
1.3.3. Sözleşmenin Diğer Tarafının Sahip Olduğu Tazminat Hakkı (TBK m. 37/ f. 2).....	266
2. Korkutmanın İspatı	272
2.1. Genel Olarak.....	272
2.2. İspat Yükü	272
3. Korkutmanın Benzer Hukuki Kurumlardan Farkları.....	276
3.1. Genel Olarak.....	276
3.2. Korkutmanın Diğer İrade Bozukluğu Hallerinden Farkları....	277
3.2.1. Korkutmanın Yanılmadan Farkları.....	277
3.2.2. Korkutmanın Aldatmadan Farkları	279
3.3. Korkutmanın Aşırı Yararlanmadan Farkları	281
SONUÇ	289
KAYNAKLAR	299